

Naujosios giesmės lietuvių ir Vilniaus krašto lenkų laidotuvėse

Grupelė mokslininkų iš Lietuvos edukologijos universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto (doc. dr. Kristina Syrnicka, doc. dr. Irena Masoit ir dr. Aušra Žičkienė) 2011–2013 metais ėmėsi įgyvendinti projektą, remiamą Lietuvos mokslo tarybos¹. Jo tikslas – surinkti duomenis Vilniaus krašto lenkų laidotuvių giesmių moksliniams tyrimams ir parengti bei išleisti giesmių rinktinę su priedu – garso įrašų plokštele. Šiuo metu lauko tyrimai proporcingai pasirinktose trylikoje vietovių² jau baigti, medžiaga atiduota saugoti į Lietuvių tautosakos rankraštyną.

Renkant giesmes daugiausia buvo bendraujama su nekomerciniu pagrindu tradiciškai gyvuojančių laidotuvių giedotojų grupių nariais, tačiau panašu, jog pačiame Vilniuje tokių galbūt nebelikę, į jų vietą ateina naujosios giedotojų grupės, įsigali tam tikri komerciniai sprendimai. Vis dėlto galima teigti, kad šiuolaikinėse Lietuvos lenkų laidotuvėse giedojimas užima reikšmingą vietą. Laidotuvių giedojimas nepaprastai išraiškingas, margas savo giesmių stilistika, melodijų spalvomis. Jame tarsi susisluoksniavęs istorinis krikščioniškasis literatūrinis ir muzikinis palikimas nuo seniausių laikų, bet sykiu įsikomponuoja ir pačios naujausios giedojimo „mados“ bei tendencijos, randa vietą savaiminio liaudiškojo kūrybingumo raiška. Visa ši gana gausi³, nuosekliai metodologiškai viename regione sukaupta kolekcija – ne tik labai pravarti Lietuvos lenkų kultūros tyrimams, bet ir didelė paskata žvelgti aplinkui ir ateityje imtis lyginimo.

Dažniausiai naujosios giesmės gimsta kaip autoriniai kūriniai (visai nebūtinai kaip religiniai ar juo labiau – kaip laidotuvių giesmės), tačiau po kurio laiko autorystė dingsta net ir tais atvejais, kai giesmė imama skelbti įvairiuose populiariuose giesmynėliuose,

.....

- 1 Projektas „Šiuolaikinės Lietuvos lenkų laidotuvių giesmės“ (sutarties Nr. LIT-4-5, vadovė K. Syrnicka).
- 2 Vilnius, Naujoji Vilnia; Vilniaus raj. – Mickūnai, Maišiagala ir Sužionys; Švenčionių raj. – Pabradė ir Švenčionėliai; Trakų raj. – Madžiūnai (Paluknio sen.) ir Lentvaris; Šalčininkų raj. – Turgeliai, Eišiškės ir Dieveniškės; Širvintų raj. – Šiauliai (Jauniūnų sen.).
- 3 Tyrimo metu sukaupę medžiagą sudaro daugiau kaip 1000 vienetų iš trylikos rankraštinų giesmynų nukopijuotų giesmių tekstų, daugiau kaip 400 giesmių garso įrašų, daugiau kaip 60 – vaizdo įrašų, daugiau kaip 80 giesmininkų nuotraukų.

kūrinyms adaptuojamas – sutrumpinamas ar pratęsiamas, kai kas pakeičiama, pritaikoma. Nepaprastai įsigalėjusi yra rankraštinųjų giesmynų tradicija, naujųjų giesmių tekstai plinta persirašinėjami. Na, o melodijų plitimui rašto kultūra kol kas, panašu, jokios ryškesnės įtakos nedaro, jos sklinda senuoju tradiciniu būdu – yra tiesiog įsimenamos, o jei įsiminti nepavyksta, pritaikoma kita žinoma melodija arba, pasirinkus standartinį ritmo modelį ir sudursčius kelių mėgstamų melodijų motyvus, net sukuriama nauja.

Čia pateikiame pluoštelį Lietuvos lenkų laidotuvėse giedamų naujųjų giesmių, o šalia jų – lietuviškus tų pačių kūrinių variantus. Parinkome tuos giesmių variantus, kurių melodijos artimos ne vien stiliškos, bet ir tipologijos požiūriu. Tai – šiuolaikinės giesmės. Joms drąsiai galima priskirti netgi Maironio ir Česlovo Sasnausko kūrinių „Marija Marija“. Ši giesmė nuo XX a. pirmosios pusės ne tik neprarado aktualumo, bet ir įsitvirtino lietuviškose laidotuvėse, įgydama pastovią vietą – kaip pabaigos, lydėjimo į kapines, karsto atidavimo žemei momento ženklas. Maža to, kūrybingųjų liaudies dainių dėka „Marija Marija“ dabar jau skamba ir lenkiškai, varijuoja, praradusi bet kokią autorystę, pamažu įsigali lenkiškų laidotuvių ceremoniale (taip pat jo pabaigoje), tad šiandien tai jau tikrų tikriausias liaudies kūrinyms.

Kiti kūrinių dēl savo melodijų, atlikimo stiliškos labiau vadintini dainomis nei giesmėmis. Šiandien jos labai mėgstamos, dažnai giedamos su pasimėgavimu, jausmingai, žvaliai. Žvelgiant mokslininkų akimis, skelbiamos giesmės – įdomus pavyzdys, iliustruojantis to paties kūrinių sklidimo, įsigyvenimo Lietuvos lietuvių ir lenkų kalbinėse aplinkose procesą. Galima numanyti, kad jam vykstant dalyvauja žmonės, neblogai mokantys abi kalbas, dažnai tai būna kunigai, bet neapsieinama ir be tradicinių giedotojų grupių kolektyvinio kūrybinio tarpininkavimo. Neįmanoma nepastebėti ir to, jog abipusio „skolinimosi“ reiškinį stimuliuoja nesilpstantis poreikis turtinti ir atnaujinti repertuarą. Antai iš čia skelbiamų penkių dvi giesmės, gyvuojančios tiek lietuvių, tiek Vilniaus krašto lenkų laidotuvių repertuare (1a, 1b ir 4a, 4b), greičiausiai yra atkeliavusios iš Lenkijos. Viena jų – *Zapada zmrok, już świat ukolysany* (dar žinoma pavadinimu *Panience na dobranoc*) – Lenkijoje dabar labai populiaru, nors jau prieš penkiasdešimt metų giedota įvairiomis progomis: Čenstakavos Dievo Motinos paveikslo „kelionių“ po tikinčiųjų namus, piligriminių kelionių metu. Giesmė taip pat siejama ir su popiežiumi Jonu Pauliumi II – jo garbei sukurti keli posmeliai⁴. Pastaraisiais dešimtmečiais ji skelbiama jau įvairiuose bažnytiniuose, piligrimų ir kituose religiniuose giesmynėliuose ne tik Lenkijoje, bet ir Lietuvoje⁵. Lietuviško teksto *Jau sutema pasaulį užliūliavo* vertėjas gali būti kunigas Kazimieras Vaičionis (1921–2002)⁶ – sudėtingo likimo žmogus, ilgą

4 P.vz.: „I daj mi sen o łąkach umajonych, / Gdzie jest Twój tron z papieża złotych róż, / A Ojciec nasz różańcem Ci wyznaje; / Maryjo już na zawsze jestem Twój.“

5 P.vz., *Śpiewnik pielgrzymki miłosierdzia*, opr. Ks. W. Górlicki, Ks. D. Stańczyk, Wilno, 1992; šiame leidinyje tekstas skelbiamas be popiežiui skirtų posmų.

6 Žr. *Liturginis giesmynas*, parengė Kazimieras Senkus, Vilkaviškis, 1993, p. 315.

laiką ganytojo pareigas ėjęs Vilniuje ir Vilniaus krašte. Melodija atskleidžia dar platesnius tarptautinius ryšius. Ir Lietuvoje, ir Lenkijoje, taip pat Ukrainoje ji paplitusi su nepaprastai jausmingų meilės romansų tekstais. Kaip žinome, šis žanras sparčiai plito po Pirmojo pasaulinio karo ir intensyviai perėmė, adaptavo miestietiškos populiariosios muzikos stilišką. Įdomu, kad net ir šiandien Lenkijoje ir Ukrainoje romansai su šia melodija nesitraukia iš populiariausių dainų sąrašų, yra įvairiausiai interpretuojami. Lietuviškasis romansas tarsi pasimiršo, tačiau jo pozicijas užėmė giesmė – ji itin populiari, skamba tiek miestuose, tiek kaimeliuose, ją perėmė ir komercinės laidotuvių giedotojų grupės. Didelį melodijos populiarumą ir gyvybingumą rodo tai, jog visų minėtų šalių interneto tinklalapiuose apstu jos garso įrašų (ir kaip giesmės, ir kaip romanso), atsiliepiamų, visokių emocingų pasakojimų, susijusių su jos skambėjimu įvairiomis progomis.

Religiniuose giesmynėliuose jau galima rasti ir giesmę *Słonko zaszło za górą*, dar žinomą pavadinimu *Śląska pieśń wieczorna* (*Silezijos vakarinė giesmė*), nors Lenkijoje ji ne tokia populiari, kaip *Zapada zmrok, już świat ukolysany*. Vilniaus krašte ji gerokai varijuoja, įvairiai prasideda (pvz., čia skelbiama *Już zapada wieczór miły*). Lietuviškoji versija atrodo daug stabilesnė, mažiau varijuojanti. Paprastai jos pradžia būna *Dar viena diena štai baigias*, tačiau čia skelbiamas variantas (*Vakarop jau saule slenka*) kur kas artimesnis lenkiškiems tekstams. Giesmė versta į lietuvių kalbą gal sovietmečiu, galbūt net anksčiau, o nuo XX a. septintojo dešimtmečio jau skelbiama liturginiuose maldynuose, giesmynuose. Matyt, teksto aprobacija, sunorminimas ir skelbimas lėmė ir liaudiškojo varijavimo menkėjimą – giesmė tarsi linkusi „stabilizuotis“. Kai kuriuose leidiniuose nurodoma, kad giesmės *Dar viena diena štai baigias* teksto autorius yra kunigas Jonas Paliūkas (1913–1990), o melodija liaudies⁷. Vis dėlto neaišku, ar J. Paliūkas tekstą galėjo išversti, ar, žinant jo pomėgį užrašinėti liaudies giesmes, išgirsti ir stiliškai sutvarkyti, išgryninti.

Minėtos giesmės iš tiesų nėra sukurtos laidotuvėms, jos tiesiog tiko šiai funkcijai ir pamažu įsiliejo į laidotuvių repertuarą. Tam greičiausiai buvo paranki vakarinės maldos forma ir lopšinę imituojančios melodijos. Ne atsitiktinai šiuolaikiniame laidotuvių giesmių repertuare susiformavo ištisa lopšinių pobūdžio naujųjų giesmių grupė. Tokio pobūdžio giesmės atskleidžia tam tikrą visuotinį dėsnį: šiandien laidotuvių repertuarui galima pritaikyti beveik kiekvieną tekstą, jei tik jis pasižymi gana stiprių emocijų krūviu, jame yra „raktinis“ žodis *mirtis* ar tam tikros su juo susijusios metaforos, pavyzdžiui, *atsisveikinimas*, *miegas*, *kelionė*. „Lopšinės“ forma tradiciniame giedojime nebuvo žinoma, bet ji labai simptomiška žvelgiant į šiuolaikinį „kalbėjimą apie mirtį“. Nors tekstuose dažnai apie mirtį tiesiogiai nekalbama, bet vis dėlto specifine raiška aktualinamas mirties ir laidotuvių kontekstas. Kūrinių įsitvirtinimą laidotuvių giesmių repertuare (jei anksčiau jie turėjo kokią kitą paskirtį) greičiausiai lemia *miego* sąvokos daugiareikšmiškumas. Lai-

7 *Giedokime visi: Liturginis katalikų giesmynas*, sudarė Petras Bagdonavičius, Vilnius, 1993, p. 157.

dotuvių apeigų kontekste giesmės–lopšinės atlieka funkciją, kuri artimo žmogaus mirties akivaizdoje šiais laikais yra viena svarbiausių – jos malšina skausmą, švelnina mirties baimę. Panašiai veikia ir jų supančios, švelnios, migdančios, jausmingos melodijos.

Giesmės *Już zakryłeś swoje miłe oczy, Użsimerkė mielos tavo akys* (2a, 2b) ir *Już ostatnia iskra* (dar žinoma kaip *Skończyłem wędrówkę*), *Štai baigiau kelionę* (3a, 3b) paplitusios tik Lietuvoje, tad veikiausiai tai yra vietinė liaudies kūryba. Lenkiškieji variantai tėra pažodiniai, ir netgi ne itin vykę, vertimai iš lietuvių kalbos, juose apstu vietinės šnektos formų. Šiek tiek ką kita kalba šių giesmių melodijos. Antai *Już zakryłeś swoje miłe oczy, Użsimerkė mielos tavo akys* melodija tarsi išduoda, jog ji gali būti sukurta ne anksčiau nei XX a. aštuntajame dešimtmetyje, nes jos pradžia labai jau primena Algimanto Raudonikio 1969 metais sukurto ir nepaprastai išpopuliarėjusios dainos *Tau, mama* pradžia. Tuo tarpu giesmių *Już ostatnia iskra* ir *Štai baigiau kelionę* melodijos, nors ir giedamos vietinėje ir net greičiausiai lietuviškai kalbančioje aplinkoje sukurtais tektais, palaiko stiprią lenkiškosios melodikos tradiciją, įsigalėjusią dar Lietuvos tautinio atgimimo pradžioje (XIX a. pab.–XX a. pr.). *Już ostatnia iskra* giedama su dainos *Leiskit į tėvynę*⁸, be abejo, jau seniai gerai žinomos visoje Lietuvoje, melodija. Lietuviškoji šio teksto *Štai baigiau kelionę* versija čia skelbiama su kito, kad ir labai artimo stilistiškai ir intonaciškai, tipo melodija, kurioje greičiausiai „cituojama“ prieškarinio patriotinės dainos *Oi, ko nusiżvoengei, bėrasai żirgeli* melodijos pradžia, giesmė grįsta lenkiškuoju *mozūro* ritmo modeliu.

Būtų galima pridurti, kad iš panašios tematikos giesmių susidaro ištisa „atsisveikinimo“ giesmių grupė – jos paprastai giedamos prieš baigiant vakarinį giedojimą ar laidotuvių dienos rytą, prieš išnešant karstą. Galbūt iš senų laikų jose užsiliko tam tikrų moralizuojančių, didaktinių nuostatų, nors šiandien labiausiai aimanuojama dėl atsisveikinimo su „šiuo“ pasauliu. Kūrinėlis *Już zakryłeś swoje miłe oczy, Użsimerkė mielos tavo akys* laikytinas tipišku tokios giesmės–dejonės pavyzdžiu. Šios grupės giesmės nėra oficialiosios liturgijos dalis, tai išskirtiniai liaudiškojo pamaldumo atributai, apribotuose maldynuose bei giesmynuose jos neskelbiamos.

Tiesa, žmonės užsimena, kad kunigai neretai nepalankiai žiūri į tokias naujoves ir ragina laikytis įprasto, maldynuose ir giesmynuose skelbiamo repertuaro. Tačiau argi įmanoma pagraudenimais ar netgi draudimais užgniaužti gaivalingą kūrybiškumą? Vargiai. Naujoji kūryba plinta nepaisydama nei sienų, nei tautybių, nei kalbų, nei kultūrų. Naujasis folkloras sklandžiai įsilieja į populiariąją ir masinę šiuolaikinės hibridinės kultūros atšakas, darniai atliepia tiek nūdienos katalikiškojo liaudiškojo pamaldumo, tiek modernėjančios liturgijos tendencijas, neatmeta sekuliarizuotos „popsinės“ estetikos. Tokios kūrybos įsitvirtinimas laidotuvių giedojimo tradicijoje, viena vertus, rodo jos

.....
8 Tai prieškariniu Margalio (Juozo Šnapščio) sukurta lenkiškos populiarios dainos *Dajcież mi Wołynia* parafrazė.

kaitą – pokyčius, laipsniškai vykstančius galbūt net senojo repertuaro nykimo sąskaita, o kita vertus, demonstruoja tradicijos gajumą, gebėjimą prisitaikyti, kūrybiškai atsinaujinti ir natūraliai tęstis.

Lenkiškų giesmių tekstuose nesistengiama atspindėti visų vietinės šnektos artikuliacijos ypatybių. Kol kas iš garso įrašų užrašytų tekstų skelbimo tradicija nenusistovėjusi, todėl čia labiau vadovaujamosi bendrinės lenkų kalbos normomis, nors kai kurios nenorminės formos vis dėlto paliekamos (pvz., giesmėje *Już zakryłes swoje miłe oczy* (2a) paliekami nenorminiai būtojo laiko veiksmažodžiai). Iš rankraščių skelbiamuose tekstuose koreguota skyryba ir ištaisytos rašybos klaidos. Lenkiškai kalbančių pateikėjų asmenvardžių formos skelbiamos tokios, kokiomis jie prisistatė.

Aušra Žičkienė, Kristina Syrnicka

1a

Już za - pa - da wie - czór mi - ły, dzień się chy - li, i - dzie noc,
Dzię - ki, Je - zu, Ci i si - ły, słod - ki Je - zu, do - bra - noc.

* 11 posmo antroji melodijos dalis pakartojama.

1. Już zapada wieczór miły,
Dzień się chyli, idzie noc,
Dzięki, Jezu, Ci i siły,
Słodki Jezu, dobranoc.	3. Zostań, zostań, Jezu, z nami,
Dzień się chyli, przyjdzie noc,
Świeć nam serce promieniami,
Słodki Jezu, dobranoc.
2. Przed ołtarzem lampka cicha
Płonie sobie całą noc,
A anieli nucą z cicha:
„Słodki Jezu, dobranoc.“	4. Racz nam wszystkie błogosławić
I obdarzyć łaską swą,
Mnie i moim ukochanym,
Jezu, daj szczęśliwą noc.

5. Słońce zaszło za górami,
Ziemia tuli cicha noc,
Słodki Jezu, z aniołami
Nućą Tobie dobranoc.
6. Błyszczą gwiazdki na błękitcie,
O jak wielka Twoja moc!
Spójrzyj, Jezu, na Twe dziecię,
Daj jej, Jezu, dobra noc.
7. Świat pogrążon w snu głębokim,
Wszystko trzyma Twoja moc.
Mnie i wszystkim moim drogim
Daj, o Jezu, dobra noc.
8. Chwalić Cię będę na nowo
Jutro, gdy powstanę z snu,
Choć się żęgnam teraz z Tobą,
Serce te zostaje tu.
9. Już wieczorne dzwony grają,
Ziemia kryje szary cień,
Z nieba głosy mnie wzywają,
Bym zakończył z Bogiem dzień.
10. Tu w kościele aniołowie
Przed ołtarzem wielbią Cię,
Cześć oddają, Jezu, Tobie,
Więc ja z nimi łączę się.
11. Wszystkie nasze dzienne troski
Zagładziła Twoja moc,
Za Twe łaski gościu boski
Przyjm serdeczne, dobranoc. (2x2)

LTRF cd 799(22). Pagiedojo Naujosios Vilnios laidotuvių giedotojų grupės narės Teresa Pozlevič (Jaskevič), g. 1961 m. Beliavos mst., Lenkijoje, nuo 1968 m. gyv. Vilniuje, ir Juzefa Krivickaja (Rodz), g. 1942 m. Sviranako k., Baltarusijoje, nuo 1964 m. gyv. Vilniuje. Užrašė Kristina Syrnicka ir Irena Masoit Naujosios Vilnios laidojimo namuose prie Šv. Kazimiero bažnyčios, laidotuvių metu, 2012 m.

1b

$\text{♩} = 54$

Va - ka - rop jau sau - le slen - ka, die - nos dar - bai bai - gia - mi.

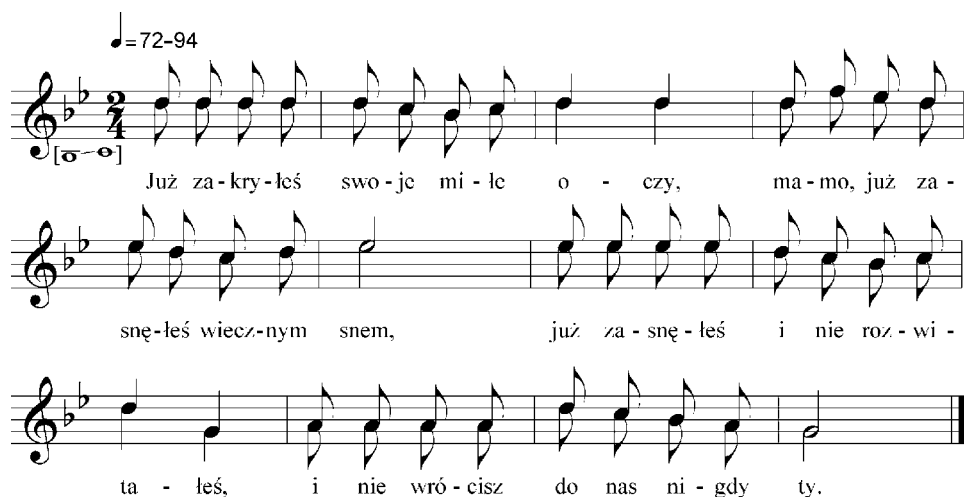
Su Ta - vi - mi, mie - las Je - zau, rei - kia at - si - svei - kin - ti.
La - bą nak - tį, At - pir - kė - jau, mū - sų Die - ve, la - ba - nakt.

1. Vakarop jau saule slenka,
Dienos darbai baigiami.
Su Tavimi, mielas Jezau,
Reikia atsisveikinti.
Labą naktį, Atpirkėjau,
Mūsų Dieve, labanakt.
2. Amžinai liepsnele spindi,
Ties altorium degdama,
Angelų giesmė prasklido,
Danguje skambėdama.
Labą naktį, mielas Jezau,
Mūsų Dieve, labanakt.
3. Po dienos darbų pabaigę
Grait ilsėtis eisime,
Bet ir tylų miego laiką,
Dieve, Tau aukojame. (2x2)
4. Nors ne kartą nusidėję,
Maldoje atšalome,
Bet šiandieną apgailėję,
Atleidimo prašome.
Labą naktį, Atpirkėjau,
Mūsų Dieve, labanakt.
5. Laimink šeimą mūsų, Jezau,
Meilės, Dieve, jai brangink,
Saugok mūsų bokūželę,
Nuo pavojų ją apgink.
Labą naktį, mūsų Jezau,
Mūsų Dieve, labanakt.
6. O kai baigsis mūsų dienos,
Ir mirtis sparnus išties,
Tuomet prašom, mielas Jezau,
Būki prie mūsų šalies.
Labą naktį, Atpirkėjau,
Būki prie mūsų šalies.

LTRF cd 144(66), LTR 7698(67). Pagiedojo Valerija Pažūsiene (Joteikaitė), g. 1932 m., gyv. Mėgučių k., Šešuolių sen., Ukmergės raj. Užrašė Gabrielė Usonytė 2008 m.

2a

$\text{♩} = 72-94$

Już za - kry - leś swo - je mi - le o - czy, ma - mo, już za -
snę - leś wiecz - nym snem, już za - snę - leś i nie roz - wi -
ta - leś, i nie wró - cisz do nas ni - gdy ty.

1. Już zakryłeś swoje miłe oczy,
Mamo, już zasnęłeś wiecznym snem,
Już zasnęłeś i nie rozwitałeś,
I nie wrócisz do nas nigdy ty.
2. Mamo nasza droga, a ty mamo,
Już na wiek odeszłeś od nas ty,
Zostawiłeś jednych nas tu samych,
A dla nas zostały smutek łyzy.
3. Dzisiaj między nas brakuje ciebie,
Twego serca, co kochało nas,
Z aniołami tam ty jesteś w niebie
I przed Bogiem modły szli za nas.
4. A jak trudno, mamo, nam bez ciebie,
W życiu naszym nastąpiła noc,
O jak prędko znikłeś nam na wieki,
Bo okropny ci już spotkał los.
5. Mamo, nigdy ty już nas nie spotkasz,
Gdy do domu w gości jedziem my,
Każdy dzień będziemy cię wspominać,
Nie zapomnim, mamo, nigdy cię.

LTRF cd 793(34). Pagiedojo Dieveniškių (Šalčininkų raj.) laidotuvių giedotojų grupė: Leokadija Šilobrit (Vasilevska), g. 1956 m. Šarkaičių k., Janina Kučinska (Daraševič), g. 1930 m. Januševčiznos k., Baltarusijoje, Ana Ščykno (Smolevska), g. 1970 m. Rindžiūnų k.; visos gyv. Dieveniškėse. Užrašė Irena Masoit, Kristina Syrnicka, Aušra Žičkienė 2011 m.

2b

1. Już zakryłeś swoje miłe oczy,
Tatuś, już ty zasnął wiecznym snem,
Już zasnęłeś i nie rozwitałeś,
I nie wrócisz do nas nigdy ty.
2. Tatuś naszy drogi, a ty tatuś,
Już na wieki od nas odeszł ty,

Zostawiłeś [jednej naszej mamy] [nas samych],
A dla nas zostawił smutek łyzy.

3. Dzisiaj między nas brakuje ciebie,
Twego serca, co kochało nas,
Z aniołami tam ty jesteś w niebie
I przed Bogiem modły szli za nas.
4. A jak trudno, tatuś, nam bez ciebie,
W życiu naszym nastąpiła noc,
O jak prędko znikłeś nam na wieki,
Bo okropny ci już spotkał los.
5. Tatuś, nigdy ty już nas nie spotkasz,
Gdy do domu w gości jedziem my,
Każdy dzień będziemy ci wspominać,
Nie zapomnim, tatuś, nigdy cię.
6. Tatuś, drogi, miły, ach ty tatuś,
Już na wiek odeszłeś od nas ty,
Więcej my już ciebie nie zobaczymy,
W naszych sercach zawsze będziesz ty.
7. Wyszłeś w tę krainę tam daleko,
Gdzie króluje Bóg i sędzio nasz,
Niech spoczywa z Bogiem twoja dusza
I przed Bogiem modły szli do nas.
8. Tatuś, chcemy ciebie dziś poprosić,
Kiedy ciebie nie słuchali my,
Opiekował zawsze ty nad nami
I za wszystko, tatuś, przebacz nam.
9. Łzy chcesz wytarć, nasze drogi tatuś,
Radość dziecka moją wrócić chcesz,
Chcesz nam znów ty współczuć i zrozumieć,
A jak teraz, tatuś, wrócić cię.

10. Tatuš naszy drogi, a ty tatuš,
Juž na wiek odeszłeś od nas ty,
Zostawiłeś ty nas jednych samych,
Dla nas będą ciemne trudne dni.

11. Tatuš, nigdy ciebie nie zapomnim,
Będziem prosić Boga zawsze my,
Niech twa dusza będzie z Bogiem w niebie
Aż przez wszystkie wieki wieków dni.

LTR 7829(69–70). Tekstas skelbiamas iš Dieveniškių (Šalčininkų raj.) laidotuvių giedotojų grupės vadovės Leokadijos Šilobrit (Vasilevskos) rankraštinio giesmyno.

2c

$\text{♩} = 60-64$

Už - si - mer - kė mie - los ta - vo a - kys, už - mi - gai tu

am - ži - nu mie - gu, i - šė - jai, su - diev man ne - pa -

sa - kius, ir ne - grį - ši tė - viš - kės ta - ku.

$\text{♩} = 72$ *poco rubato*

Am - ž(i)naj(i) a - til - ši duok mi - ru - siai, Vieš - pa - tie,

ir am - ži - no - ji švie - sa jai te - švie - čia,

te - gul il - si - si ra - my - bė - je, a - men.

* 11 posmo antroji melodijos dalis pakartojama, keturi paskutiniai taktai giedami *ritenuto*.

1. Užsimerkė mielos tavo akys,
Užmigai tu amžinu miegu,
Išėjai, sudiev man nepasakius,
Ir negrįši tėviškės taku.
2. Mama, mano mama mylimoji,
O kodėl su saule išėjai?
Palikai mane tu sutemoje
Ir širdyje skausmą palikai.
3. Saulė kartą leidos paskutinį,
Tau neužtekės ji niekada,
Sielvartas neslėgs daugiau krūtinės
Ir neguos jau vakaro malda.
4. Kas galėtų suskaičiuoti vargą,
Kas primintų praeities skausmus,
Kas tau ačiū pasakys už darbą
Ir supras, kuo tu buvai pas mus?
5. Mylima mamyte, kur pradingo
Tavo žvilgsnis geras visados?
Negirdėsime balso rūpestingo,
Rankos jau neglostys mūsų galvos.
6. Tik brangus prisiminimas lieka,
Juodas gedulas, skaudi rauda.

Negalės tavęs pakeisti niekas,
Mūs širdy gyvensi visada.

7. Tau žydės ant kapo kuklios gėlės,
Suoks lakštingala liūdnei liūdnei,
Naktimis baltuos supiltas smėlis,
Vienumoj ilsėsies tu tenai.
8. Beržas vienišas pamaldžiai klūpos,
Birs kaip ašaros rasos lašai.
Maldą sukalbės praeivio lūpos,
Niekas nepaklaus, gal ko prašai.
9. Nors atsiskyrimo mes prislėgti,
Tikimės vėl susitikt tenai.
Norim tau dabar malda padėti, –
Krepiamės į Viešpatį karštai.
10. Lai tau Kristus savo ranką duoda,
Lai tave į dangų kviečia Jis,
Lai suteikia tau dievišką paguodą
Jo švenčiausia mylinti širdis.
11. Mes maldaujam Dievą maloningą,
Kad priglaustų prie širdies tave.
Tavo laimei nieko lai nestinga, –
Amžinai gyvenki danguje. (2x2)

Amžinąjį atilsį duok mirusiai, Viešpatie,
Ir amžinoji šviesa jai tešviečia.
Tegul ilsisi ramybėje,
Amen.

LTRF cd 818(115), LTR 7757(71). Pagiedojo Grinkiškio (Radviliškio raj.) laidotuvių giedotojų grupė: Virginija Šepronienė (Bakšytė), g. 1959 m. Plekaičių kaime, Tytuvėnų apyl., Kelmės raj., nuo 1980 m. gyv. Grinkiškyje, Aldona Bagdonienė (Griciutė), g. 1941 m. Velpesių k., Lyduvėnų parapijoje, Raseinių raj., gyv. Grinkiškyje, Alma Zlatkuvienė (Čekanauskaitė), g. 1949 m. Dirgaičių k., Grinkiškio apyl., nuo 1986 m. gyv. Grinkiškyje. Įrašyta laidotuvėse, Grinkiškio parapijos šarvojimo salėje. Užrašė Monika Meleškaitė ir Klemas Indrėkus 2009 m.

3a

♩=60

Już os - tat - nia is - kra w mo - im ży - ciu gaś - nie,

by - ło prze - zna - czo - ne um - rzeć mnie w tym cza - sie.

1. Już ostatnia iskra
W moim życiu gaśnie,
Było przeznaczone
Umrzeć mnie w tym czasie. (2x2)	6. Jeśli męka czyścica
Mnie i nie ominie,
Lecz obcować z Tobą
Nadzieja nie ginie. (2x2)
2. Skończyłem wędrówkę
Szlakiem ziemskiej drogi,
Przyjmij, Boże, duszę
Na niebieskie progi. (2x2)	7. Aby dni mnie w czyścicu
Były jak najkrótsze,
Za mnie drodzy moi
Częściej się modlicie.
3. Boże, czy mnie widzisz,
Idę ja do Ciebie,
O jakże ja pragnę
Zobaczyć Cię w niebie. (2x2)	8. Przebaczcie mnie, drodzy,
Za niegodne czyny,
Jeśli to spełnicie,
Bóg odpuści winy.
4. Może Cię za mało
W życiu moim czciłem,
Może czemś niegodnym
Ciebie obraziłem? (2x2)	9. Gdy mnie w rajske bramy
Przeprowadzą z czyścica,
Dusza będzie rada
Szczęściem wiekuistym.
5. Przebacz mnie przy śmierci,
Błagam umierając,
Dozwól, jak najprędzej
Ujrzeć Ciebie w raju. (2x2)	10. Za tych, kto się modlił
Do Boga w mej sprawie,
Będę Boga prosił,
By tych błogosławił.

11. Dusza moja widzi
Ból wasz i przeżycie,
Nie smućcie się po mnie,
Lecz modlitwy ślicie.

12. Gdy będziecie czcili
Boga całym sercem,
W niebie się spotkamy
Na rajskim kobiercu.

13. A teraz was, drodzy,
Pozostawić muszę,
Z chłodnym, martwym
Ciałem rozstaje się dusza.

14. Niezadługo skryje
Mnie chłodne okrycie
I na drodze życia
Mnie nie zobaczycie.

15. A teraz was żegnam,
Wszystkich, których znałem,
Krewnych i znajomych
W otoczeniu całym.

16. Żegnajcie, najbliżsi
Wszyscy moi drodzy,
I bądźcie szczęśliwi,
Bo ja już odchodzę.

LTRF cd 608(4), LTR 7791(94–98). Pagiedojo Sužionių (Vilniaus raj.) laidotuvių giedotojų grupė: Janina Anusevič (Adamovič), g. 1945 m. Gričiūnų k., gyv. Sužionyse, Jadvyga Kavšyn (Kierul), g. 1932 m. Dvailinių k., gyv. ten pat, Marijana Sinkevič (Kierul), g. 1945 m. Dvailinių k., gyv. Sužionyse, Stanislava Ingelevič (Kostecka), g. 1936 m. Skirlėnų k., gyv. ten pat. Užrašė Irena Masoit, Kristina Syrnicka, Aušra Žičkienė 2011 m.

Pa s t a b a. Garso įrašė pagiedoti šeši posmai, o tolesni skelbiami iš rankraštinio M. Sinkevič giesmyno (LTR 7791).

3b

♩ = 66

Giedotojai

Elektriniai vargonėliai

The musical score for '3b' is presented in two systems. The first system shows the vocal line (Giedotojai) and the electric organ line (Elektriniai vargonėliai). The vocal line consists of four measures, each containing a whole rest. The electric organ line is more active, starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4 and B4, and then chords. The second system continues the electric organ line with similar patterns across four measures. The tempo is marked as ♩ = 66. The key signature is one sharp (F#). The time signature is 3/4, which changes to 4/4 in the second measure and back to 3/4 in the fourth measure.

Štai bai-giau ke - lio - nę šiuo že - mės ta - ku, bu - vo man pa-

skir - ta mir - ti šiuo me - tu. Vieš-pa-tie, ar lau - ki?

Ei - nu pas Ta - ve, trokš-tu pa-ma - ty - ti Ta - ve dan-gu - je.

Pastaba. Vyrai gieda pritarimą, jų balsai skamba oktava žemiau.

1. Štai baigiau kelionę šiuo žemės taku,
Buvo man paskirta mirti šiuo metu.
Viešpatie, ar lauki? Einu pas Tave,
Trokštu pamatyti Tave danguje. (2x2)
2. Gal mažai mylėjau, Viešpatie, Tave,
Gal kuo nusidėjau žemės kelyje?
Viešpatie, atleisk man, mirdamas prašau,
Leisk Tave regieti greitai ar vėliau. (2x2)
3. Kad ir teks kentieti skaistyklos kančias,
Bet Dievą regieti viltis neužges.

Kad greičiau aš baigčiau mokieti skolas,
Mano artimieji, siųskite maldas. (2x2)

4. Mano mylimieji, labai jūs prašau,
Visi dovanokit, jei prasikaltau.
Jei jūs man atleisit iš visos širdies,
Atleis man ir Dievas, nebeskirs bausmės. (2x2)
5. O kai aš pateksiu Viešpaties dangun,
Džiaugsis mano siela amžinu džiaugsmu.
Viešpaties prašysiu padėkos malda,
Kas už mane melsis, laimint visada. (2x2)
6. Dabar aš palieku, mylimieji, jus,
Mano kūnas guli šaltas, nejautrus.
Jau greitai užpils jį balta smiltele,
Manęs nematysit žemės kelyje. (2x2)
7. Mano siela mato jūs skausma gelmes,
Manęs neliūdiekit, tik siųskit maldas.
Jei Dievą myliesit širdimi visa,
Danguj susitiksime, džiaugsimės tada. (2x2)
8. O kad aš galiečiau dabar prakalbiet,
Jūs visus prašyčiau nieko nemyliet,
Išskyrus vien Dievą, kuris amžinai
Bus didžiausia laimė mums visiems tenai. (2x2)
9. Dabar pasakysiu jums sudiev visiems –
Giminėms, kaimynams, visiem artimiems.
„Sudiev, sudiev“ tarsiu lūpomis kitų,
Likit jūs laimingi, o aš išeinu. (2x2)

LTRF cd 813(2). Pagiedojo Gaurės (Tauragės raj.) laidotuvių giedotojų grupė: keturios moterys ir keturi vyrai (maždaug nuo 50 iki 80 m.), Gaurėje, bendruomenės laidojimo namuose, pirmąjį šermenų vakarą. Giedojo iš kompiuteriu rašytų lapelių. Užrašė Aušra Žičkienė 2012 m.

4a

$\text{♩} = 54$

Za - pa - da zmrok, już świat u - ko - ły - sa - ny, znów je - den
 dzień od - fru - nął nam jak ptak. Pa - nien - ce swej pio - sen - kę na do -
 bra - noc za - śpie - wać chcę w o - stat - nią chwi - lę dnia, Pa - nien - ce // dnia.

1. Zapada zmrok, już świat ukołyszany,
 Znów jeden dzień odfrunął nam jak ptak.
 Panience swej piosenkę na dobranoc
 Zaśpiewać chcę w ostatnią chwilę dnia. (2x2)
2. I chociaż wnet ostatnie światła zgasną,
 Opieka Twa rozproszy nocy mrok,
 Uśpionym wsiom, ukołyszonym miastom,
 Panienko, daj szczęśliwą, dobrą noc. (2x2)
3. I ludzkim snom błogosław dłonią jasną
 I oddal od nich cień codziennych trosk.
 I tym, co znów nie będą mogli zasnąć,
 Panienko, daj szczęśliwą, dobrą noc. (2x2)
4. A komu noc czuwaniem jest niełatwym,
 Na czas bezsenny siłę daj i moc.
 I tym, co dzisiaj zasną raz ostatni,
 Panienko, daj szczęśliwą, dobrą noc. (2x2)

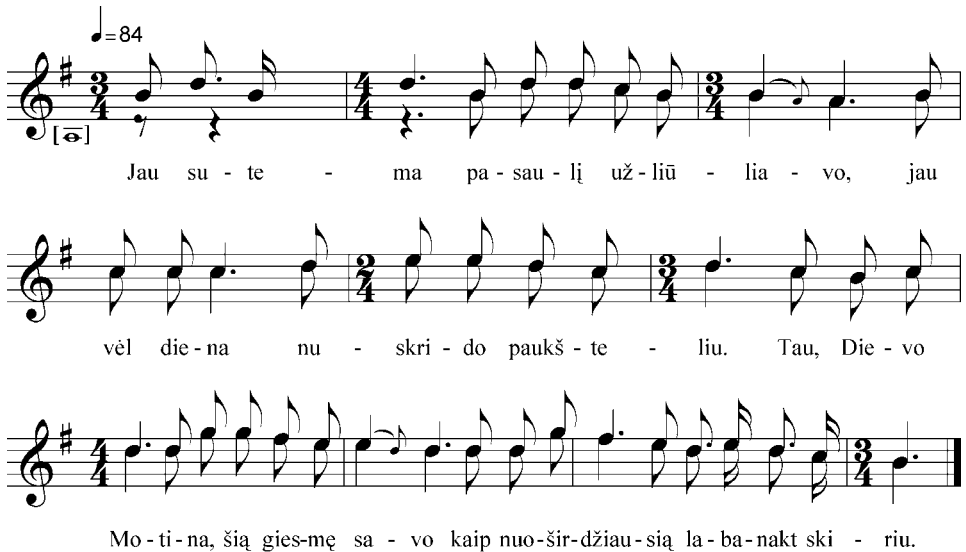
5. Zасыpia świat piosenką kołysany,
Odfrunął dzień, by jutro wrócić znów.
Uśmiecham się do Ciebie na dobranoc,
Piastunko moich najpiękniejszych snów.

LTRF cd 791(14), LTR 7828(28). Pagiedojo Šiaulių k. (Jauniūnų sen., Širvintų raj.) laidotuvių giedotojų grupė: Veronika Voleišo (Gravžinianka), g. 1937 m. Bludnios k., nuo 1955 m. gyv. Šiauliuose, Jadvyga Orševska (Urbanovič), g. 1927 m. netoli Bagaslaviškio, nuo 1941 m. gyv. Šiauliuose, Ona Sasnauskienė (Kapcevičiūtė), g. 1944 m., 1949 m. su šeima buvo išvežta į Sibirą, nuo 1965 gyv. Šiauliuose, Tadeuš Gravžinis, g. 1944 m. Bludnios k., gyv. Šiauliuose. Užrašė Irena Masoit, Kristina Syrnicka, Aušra Žičkienė 2012 m.

Pastaba. Garso įrašė pagiedoti keturi posmeliai, o paskutinis skelbiamas iš V. Voleišo rankraščinio giesmyno (LTR 7828).

4b

$\text{♩} = 84$

Jau su - te - ma pa - sau - lį už - liū - lia - vo, jau
vėl die - na nu - skri - do paukš - te - liu. Tau, Die - vo
Mo - ti - na, šią gies - mę sa - vo kaip nuo - šir - džiau - sią la - ba - nakt ski - riu.

1-2 taktų variantas antrame ir trečiame posmuose:

1. Jau sutema pasaulį užliūliavo,
Jau vėl diena nuskrido paukšteliu.
Tau, Dievo Motina, šią giesmę savo
Kaip nuoširdžiausią labanakt skiriu.

2. Nors jau užgeso spinduliai saulutės,
Lai tamsoje Tava globa mums švies,
Lai mūsų miestai ir laukų pirkutės
Užmigs glėby palaimintos nakties.
3. Nuimki skraistę rūpesčių kasdienių,
Kurie mums širdis prislegia kalnais,
O nebegalinčiam užmigt vargdieniui
Palaimink miegą Motinos žvilgsniais.
4. Kai aš miegošiu, giesme užliūliuotas,
Kai paukšteliu nuskris darbų diena,
Palaimink mūsų lūkesčius sparnuotus,
Mums juos paverski laime amžina.

LTRF cd 793(27), LTR 7829(209). Pagiedojo Dieveniškių (Šalčininkų raj.) laidotuvių giedotojų grupės narės – Leokadija Šilobrit (Vasilevska), g. 1956 m. Šarkaičių k., ir Ana Ščykno (Smolevska), g. 1970 m. Rindžiūnų k.; abi gyv. Dieveniškėse. Užrašė Irena Masoit, Kristina Syrnicka, Aušra Žičkienė 2012 m.

P a s t a b a. Garso įrašė pagiedoti trys posmeliai, o ketvirtasis skelbiamas iš L. Šilobrit rankraštinio giesmyno (LTR 7829). Giedotoja sakė, jog šį tekstą nusirašė iš lietuvių giedotojų grupės giesmių sąsiuvinio.

5a

Ma - ry - ja, Ma - ry - ja, naj - czys - tsza li -
li - ja, co świe - cisz na nie - bios tro - nie, *wspie -
raj nas w nie - wo - li, po - cie - szaj w nie - do - li, od

wro - ga strasz - ne - go nas broń.

♩ = 96

Wie - czny od - po - czy - nek racz mu dać, Pa - nie,

a świat - łość wie - ku - i - sta niech mu świe - ci, A - men.

* 6 posmo antroji melodijos dalis kartojama.

1. Maryja, Maryja, najczystsza lilija,
Co świecisz na niebios tronie,
Wspieraj nas w niewoli, pocieszaj w niedoli,
Od wroga strasznego nas broń.
2. My lud Twój zbłąkany, litości błagamy,
Maryjo, modlitw nie odrzuć!
Na tym łoż padole, wśród burz niepokoju
Słabnących wzmacniaj i prowadź!
3. Jak bystry prąd rzeki, tak nasze nałogi
Nas wciąż ku ziemi zaciągają,
A troski codzienne, jak pęta żelazne,
Kiedy nas wciąż więzić przestaną.
4. Patrz, jak słabość ciała i pycha tej ziemi
I chytre czartowskie zabiegi
Dusz ludzkich tak wiele porywa w swe strony
I w przepaści piekła pogrąża.

5. Maryja, Tve imię oświeca nam życie,
Prowadzi i w bólach nas leczy,
Jak balsam na rany to Imię kochane
Niech w sercach ludzkich pozostanie.

6. Do Ciebie, o Pani, pokornie wołamy,
Zlituj się nad grzesznikami,
Błagaj swego Syna, o Matko jedyna,
By lud w swojej opiece miał. (2x2)

Wieczny odpoczynek racz mu dać, Panie,
A światłość wiekuista
Niech mu świeci,
Amen.

LTRF cd 787(36), LTR 7826(102–103). Pagiedojo Lentvario (Trakų raj.) laidotuviių giedotojų grupės nariai – situoktiniai Genovefa Semaškevič (Stanevič), g. 1941 m. Glušicų k. (Baltarusijoje), ir Henrikas Semaškevičius, g. 1935 m. Dombrovos k. (Baltarusijoje); abu gyv. Lentvaryje. Užrašė Irena Masoit, Kristina Syrnicka, Aušra Žičkienė 2012 m.

5b

$\text{♩} = 66-72$

Ma - ri - ja Ma - ri - ja, skais - čiau - sia le -
li - ja, Tu švie - ti aukš - tai ant Dan - gaus. Pa -
leng - vink ver - gi - ja, pa - gel - bėk žmo - ni - ja, iš -
gel - bėk nuo prie - šo bai - saus, pa // saus.

1. Marija Marija, skaisčiausia lelija,
Tu švieti aukštai ant dangaus.
Palengvink vergiją, pagelbėk žmoniją,
Išgelbėk nuo priešo baisaus. (2x2)
2. Mes, klystantys žmonės, maldaujam malonės,
Marija, maldų neatmesk!
Tarp verkiančių marių šių žemiškų karių
Parkrintančius stiprink ir vesk! (2x2)
3. Ir kūno silpnybė, ir žemės puikybė,
Ir pragaro juodo dvasia
Į prapultį stumia žmonijos daugumą
Ir žudo galybe tamsia. (2x2)
4. Kaip upių bėgimas, taip mūs įpratimas
Kas kartą vis traukia žemiau.
Vargai kasdieniniai kaip pančiai gelžiniai
Mus rišti kada bepaliaus?! (2x2)
5. Silpni, nusiminę Tavy paskutinę
Tematome viltį tiktai.
Tu savo malone šios žemės karionę
Palengvink, nes galią gavai. (2x2)
6. Marija Marija, skaisčiausia lelija,
Dangaus Karaliene šviesi,
Užstok prieš Aukščiausią Tu žmogų menkiausią,
Nes viską pas Dievą gali! (2x2)

LTRF cd 146(115), LTR 7706(119). Pagiedojo Janina Meškauskienė (Šliavaitė), g. 1936 m., gyv. Grinkiškyje (Radviliškio raj.). Užrašė Gita Barkauskaitė, Ineta Barkauskaitė 2009 m.

Parengė *Aušra Žičkienė* ir *Kristina Syrnicka*
Melodijas transkribavo *Aušra Žičkienė*